

De spraakkunst der liefde

Ward Ruyslinck, 1990

Hoeveel liefdesromans zouden er sinds de middeleeuwen zijn geschreven? Enkele tienduizenden? Misschien wel honderdduizend. En hoeveel liefdesgedichten? Een paar miljoen, schat ik. Je begrijpt niet hoe de schrijvers van vandaag het nog aandurven een liefdesroman of -gedicht op papier te zetten, want over de liefde is alles al lang gezegd, en ook in de manier waarop wij uitdrukking geven aan onze hartstochtelijke verbondenheid met de uitverkoren partner is al eeuwenlang weinig of niets veranderd. In een bestendig veranderende wereld, waarin de trends elkaar opvolgen en de expressiemogelijkheden voortdurend vernieuwd en aangevuld worden, moet de liefde het nog steeds met de oude, tot in de naad versleten clichés blijven doen.

De ‘minnegloed’ van de troubadours is weliswaar in de moderne liefdesbrieven een ‘gloeïende hartstocht’ geworden, maar dat is alleen maar een opgepoetst archaïsme. De troetelwoordjes daarentegen, waarmee de liefdesparen anno 1990 elkaars gevoelens strelen, stammen voor een groot deel nog uit de oude, beschimmelde voorraad: liefje, lieveling, liefste, lieverd, schat(tebout), mijn aangebedene, troetel, poes, snoes, engel, zoetelief, zoetje, mijn duifje, mijn hartje, mijn hartediefje ... Niemand schijnt er behoefte aan te hebben iets nieuws te bedenken om dat Grote Gevoel te verwoorden, en dat is des te verwonderlijker omdat ieder van ons haar of zijn liefde toch op een eigen, persoonlijke manier ervaart en beleeft. De tederheid, de romantiek en de zinnelijke begeerte hebben zich blijkbaar om de een of andere reden nog steeds niet ontworsteld aan de oude, onwrikbare taaldogma's. Wie de liefdespoëzie van Bredero (uit het begin van de 17de eeuw) en de liefdesbrieven van Joost en Liesbeth in ‘De stille lach’ (1916) van Nico van Suchtelen leest, komt tot de vaststelling dat ook de schrijvers en dichters, ondanks revoluties en hervormingen, aldoor dezelfde lyrische snaren blijven betokkelen. Het lijkt wel of wij in onze vervoering naar sterrenregens grijpen om uit te drukken wat er in ons omgaat.

Het is waar, wie met taal weet om te springen heeft alles bij mekaar niet zo weinig middelen ter beschikking om ‘de ander’ te laten weten hoezeer hij van haar of zij van hem houdt. Het Nederlands is zelfs ongewoon rijk aan varianten in de liefdesbetuiging: ik houd van je, ik heb je lief, ik bemin je, ik aanbid je, ik verafgood je, ik verlang naar je, ik hunker naar je, ik hijg naar je, ik begeer je, ik ben gek (verzot) op je, ik ben weg van je, ik geil op je, ik ben dol op je, ik ben smoor op je, ik ben stapel op je, ik ben dodelijk (krankzinnig, razend, enz.) verliefd op je ... Maar het blijven stuk voor stuk afgezaagde en afgeknaagde stereotypen, die bovendien al te vaag en onvolledig uitdrukken wat het verliefde onderwerp voor zijn geliefd voorwerp voelt. Het wordt tijd dat we er eens wat aan gaan doen. De spraakkunst der liefde moet dringend worden herzien. Even kijken of we er niet iets oorspronkelijkers op kunnen verzinnen.

Tja, dat valt eerlijk gezegd niet mee. Ik zit er al lang over te tobben, maar het is ook zo'n adembenemend groot, ongrijpbaar, onuitsprekelijk diep en ingewikkeld gevoel, waarbij al je zintuigen betrokken zijn – een emotie die tot in je vingertoppen en je tenen tintelt. We zullen het dus toch maar met de oude clichés moeten zien te redden. Laten we zeggen dat de liefde een mysterie is, en hoe druk je een mysterie met de onvolmaakte regels van de menselijke spraakkunst uit?